

Forfatter: Aarestrup, Emil

Titel: Udvalgte digte

Citation: Aarestrup, Emil: "Udvalgte digte", i Aarestrup, Emil: *Udvalgte digte*, udg. af Dan Ringgaard , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1999, s. 263.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-aarestrup07val-shoot-idm139875153609632.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Udvalgte digte

4. Biedermeier og romantisme

Biedermeier er en tempereret idealisme eller, med et beslægtet udtryk, en poetisk realisme. Højromantikens idealistiske higen efter det fjerne nedtones til fordel for idealiseringen af det nære. Den sublime erfaring, i hvilken subjektet henrykkes og går til - som f.eks. hos et andet forbillede, Schack Staffeldt - er et højspændt nerveanliggende og et filosofisk minefelt, hvis tilsyneladende verdensfjernhed, selv hos den unge mere nærtsansende Oehlenschläger eller hos den følsomme ironiker Jens Baggesen, blev de næste generationer for broget. En tilbagetrækning oven på højromantikens indsigter i sin egen umulige stræben fører over i den harmoniserende besindelse på det nære, vi kalder biedermeier, og som præger dansk litteratur og kultur langt hen over midten af århundredet. Spændingen mellem driften mod harmoni og erfaringen af dissonans neutraliseres af en idealisme til husbehov. Denne enorme kulturelle støddæmper afskaffer det høje i alt andet end dets kristne udgave, og det lave, i særdeleshed det erotiske. Tilbage står en borgerlig middelvej, som i de heldigste tilfælde overskrides af en kunst, der fordrer en finere lytten og dyrker en legende lethed i formen.

Romantismen er som sagt desillusioneret romantik og disharmonisk biedermeier. Idealismen hverken gentages eller modereres, den negeres og fører til tab af mening. Romantismen er eksileret, eksotisk, passioneret og ironisk, hvor biedermeier er hjemlig, kultiveret og tilstræbt naiv (jf. Lunding). Der er især i lyrikken ansatser til en dansk romantisme i 1830'erne, men den inddæmmes hurtigt i biedermeier. Denne litteraturhistorie er Brandes', og den får afgørende indflydelse på billedet af Aarestrup som én, der er på tværs og forud for sin tid. Tre store korpuser står i dag tilbage som romantistiske: Blichers noveller, Aarestrups digte og første del af Kierkegaards *Enten-Eller*.

Løsner vi lidt på den historiske dialektik af reaktioner og modreaktioner, og kigger vi ud over Europa, så opgår begrebet i en større bevægelse, der har at gøre med en øget sekularisering, en desillusion i forhold til den idealistiske ekspansion af erfaringen, som var gået forud, og en marginalisering af kunsten og kunstneren. 264 Sekulariseringen viser sig bl.a. som naturvidenskabens stadig niere uafviselige pegen på den empiriske virkelighed som den eneste virkelighed. Det er på én gang en mulighed og et tab, og kunsten reagerer imod det sidste ved at eksilere sig, dvs. blive autonom. Her især er det, at begrebet æsteticisme er nyttigt; men det er også her, at endnu en tilsyneladende modsætning opstår. Aarestrup er både naturalist og æstetiker. Sanseerfaringen er central, men den er for det første fordoblet til sprog og for det andet emaljeret, som Sophus Claussen siger, til form. Aarestrups digte reagerer *med* den historiske udviklingjeg har beskrevet her, ved deres naturalisme, og *imod* den ved at tage sig selv som genstand. Dér hvor sproget tager sit eget materiale som genstand, konvergerer de to attituder i en radikal materialisme.